

Åtvidabergs
kommun

Alkoholpolitiska riktlinjer

För tillståndsgivning och tillsyn enligt alkohollagen

Ärendenummer: KS 2025/585 1.3.1

Antagen: 2026-01-14

Reviderad: --

Dokumentansvarig förvaltning: Vård- och omsorgsförvaltningen

Dokumentet gäller till och med: Datum

Innehåll

Innehåll	2
Inledning	4
Syftet med riktlinjerna	4
Allmänna förutsättningar för serveringstillstånd	5
Försäljning av alkoholdrycker	5
Undantag	5
Serveringstillstånd	5
Lämplighetsprövning	6
Personliga förhållanden	6
Ekonomiska förhållanden	6
Kunskap i alkohollagstiftningen	6
Karenstid	6
Kökskrav och matutbud	7
Övriga krav	7
Alkoholpolitiska olägenheter	7
Förbud mot diskriminering	7
Riktlinjers tillämpningsområde och definitioner	7
Riktlinjer	8
Ansökan och handläggning	8
Rättsregel	8
Remisshantering	9
Olägenheter på grund av serveringsställets belägenhet eller andra skäl	10
Serveringstider	12
Uteserveringar	13
Rättsregel	13
Riktlinje	13
Prövning av ansökan om tillstånd till gårdsförsäljning och för tillsyn	13
Bakgrund	14
Generella krav för gårdsförsäljning	14
Lagstöd	15
Ordning och nykterhet	15
Rättsregel	15
Tillfälliga tillstånd	16
Kommunens tillsynsverksamhet	18
Förebyggande tillsyn	18

Inre tillsyn	18
Yttre tillsyn	19
Kommunens avgifter	19
Uppföljning	20

Inledning

Grunderna i den svenska alkoholpolitiken är fastställda av riksdagen. Dess mål är att främja folkhälsan genom att minska den totala alkoholkonsumtionen och begränsa alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar. Alkoholen utgör en del av kulturmönstren i de allra flesta samhällen, också i det svenska. Det är emellertid viktigt att verka för en kultur med lägre alkoholkonsumtion, minskat berusningsdrickande och en alltför tidig alkoholdebut. Ett instrument i denna målsättning är en restriktiv alkohollagstiftning.

Alkohollagen (2010:1622) utgör en av de bärande principerna i alkoholpolitiken och reglerar bestämmelser om när, var och hur servering av alkoholdrycker får ske. Den svenska alkohollagen är en skyddslagstiftning, vilket innebär att de sociala aspekterna ska lyftas fram och ges företräde framför företagsekonomiska intressen.

Allmänna grundsatser för serveringspolitiken har sedan länge varit att ordning och nykterhet ska råda vid servering av alkoholdrycker. Samtidigt som hänsyn även bör tas till samhällsintresset att det finns restauranger/ serveringsställen där människor kan samlas och umgås under trevliga former.

Enligt alkohollagens 8 kap 9 § så ska kommunen tillhandahålla information om vad som gäller enligt alkohollagen och dess anslutande föreskrifter samt utforma riktlinjer för tillämpningen av föreskrifterna i kommunen.

Tanken är att riktlinjerna ska vara ett stöd och fungera som vägledning i kommunernas ärendehantering och åstadkomma en likabehandling av olika typer av alkoholärenden. Riktlinjerna ska också säkra en förutsebarhet och utgöra information till dem som avser att söka serveringstillstånd och för övrig allmänhet i kommunen. Det är viktigt att poängtera att riktlinjerna naturligtvis inte får avvika från lagen eller anslutande föreskrifter eller ersätta den prövning som ska ske i det enskilda fallet. Föreliggande riktlinjer är reviderade och ersätter nuvarande riktlinjer som antogs 2013.

Riktlinjerna har genomgått vissa förändringar där dess disposition har förändrats till att i stora drag följa den riktlinjemall som Statens Folkhälsoinstitut (nuvarande Folkhälsomyndigheten) tagit fram. Alkohollagen reglerar de formella villkoren för tillstånd att servera alkoholdrycker mot ersättning. Det är kommunens skyldighet att besluta om serveringstillstånd och utföra tillsyn.

Vid tillämpning av alkohollagen hämtar kommunen stöd i aktuell lagstiftning och dess föreskrifter.

Syftet med riktlinjerna

Syftet med riktlinjerna Alkohollagen är en skyddslagstiftning och i Åtvidabergs kommun ska fastställda riktlinjer verka för att upprätthålla lagens intentioner och därigenom skapa förutsättningar för en återhållsam serveringskultur och bidra till en god restaurangmiljö. I syftet inbegrips även att genom en förutsebar och likriktad handläggning på förhand förse presumtiva sökanden med tillräcklig information över vad som krävs för att erhålla ett serveringstillstånd.

Riktlinjerna ska också verka för konkurrensrättsliga villkor för krögare/tillståndshavare inom kommunen. Kommunen arbetar efter regeringens antagna ANDT-strategi (en samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken). Strategin förnyades och Åtvidabergs kommun

förlängdes i februari 2016. Strategin gäller fram till 2020 och dess övergripande målsättning är att skapa ett samhälle fritt från narkotika och dopning, minska tobaksbruket och att minska de medicinska och sociala skador som alkohol orsakar. Utifrån alkoholområdet arbetar kommunen med mål som att minska berusningsdrickandet, förskjuta alkoholdebuten för ungdomar och att krögare med alkoholtillstånd serverar på ett ansvarsfullt vis.

Allmänna förutsättningar för serveringstillstånd

Försäljning av alkoholdrycker

Försäljning/ servering av spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker får endast ske om tillstånd enligt alkohollagen har meddelats. Med detta menas att varje form av alkoholservering mot ersättning/betalning kräver ett serveringstillstånd.

Ett serveringstillstånd avser alltid försäljning av alkoholdryck för förtäring på ett bestämt ställe.

Serveringstillstånd utfärdas av den kommun där serveringen är planerad att ske. Ansökan om serveringstillstånd görs skriftligen hos kommunen. Alkohollagen anger kraven för att beviljas ett serveringstillstånd.

Undantag

Alkohollagens 8 kap§ deklarerar att det finns undantag då serveringstillstånd inte krävs:

1. avser ett enstaka tillfälle för i förväg bestämda personer,
 2. sker utan vinstintresse och utan annan kostnad för deltagarna än kostnaden för inköp av dryckerna, och
 3. äger rum i lokaler där det inte bedrivs yrkesmässig försäljning av alkohol- eller lättdrycker.
- Samtliga punkter ska vara uppfyllda.

Serveringstillstånd

Servering av alkoholdrycker kan ske till allmänheten eller till slutet sällskap. Serveringstillstånd kan gälla stadigvarande eller avse enstaka tillfälle. Stadigvarande tillstånd gäller tillsvidare och kan avse året runt eller viss del av året, s.k. säsongsrättighet. Tillfälliga serveringstillstånd kan gälla vid enstaka tillfälle eller enstaka period. Det går också att ansöka om stadigvarande cateringtillstånd, tillstånd för provsmakning samt för pausservering vid föreställningar i foajé till teater eller konsertlokal. Vid pausservering medges inte tillstånd för spritdrycker. För etableringar med serveringstillstånd gäller att serveringsstället ska tillhandahålla tillagad eller på annat sätt tillredd mat med undantag vid tillstånd för provsmakning och pausservering. Alkohollagen deklarerar också att tillstånd för gemensam serveringsyta är möjlig att söka. Detta innebär att ett särskilt tillstånd kan beviljas för krögare som då kan servera på samma yta. Detta förutsätter dock att de krögare/bolag som ansöker om gemensamt serveringsutrymme har ett eget serveringstillstånd gällande för en allmänhet.

Lämplighetsprövning

För att erhålla möjligheten att servera alkoholdrycker mot ersättning uppställer alkohollagen kriterier som den sökande ska uppfylla. Serveringstillstånd kan endast meddelas den som visar att han eller hon med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden är lämplig att utöva verksamheten. Vidare krävs att restauranglokalen har ett kök i anslutning till serveringslokalen och är lämplig för sitt ändamål ur brandsäkerhetssynpunkt samt tillhandahåller lagad eller på annat sätt tillredd mat. Kraven består även efter att tillstånd meddelats.

Personliga förhållanden

Kontroller utförs av sökandens benägenhet att fullgöra sina skyldigheter angående skatter och avgifter samt eventuell förekomst i polisens brotts- och belastningsregister.

Ekonomiska förhållanden

Avser sökandes ekonomiska förhållanden i övrigt och berör bland annat om serveringsverksamheten har finansierats på ett acceptabelt sätt.

Kunskap i alkohollagstiftningen

Kunskap i alkohollagstiftningen måste finnas hos personer med betydande inflytande och som är aktiva i serveringsrörelsen. Den som söker ett serveringstillstånd ska avlägga ett kunskapsprov hos kommunen, som visar att sökanden besitter relevant kunskap. Kunskapskravet gäller oavsett typ av serveringstillstånd som ansökan berör.

Karenstid

Innan serveringstillstånd kan beviljas för någon som är brottsligt belastad, varit ekonomiskt misskötsam eller fått sitt tidigare serveringstillstånd återkallat ska viss tid ha förflutet. Praxis är en karenstid på 3 år, men kan variera utifrån brottets eller misskötsamhetens art.

Kökskrav och matutbud

Ett stadigvarande serveringstillstånd till allmänheten får medges endast om serveringsstället har ett eget kök i anslutning till serveringslokalen samt tillhandahåller lagad eller på annat sätt tillredd mat. Gäster ska kunna erbjudas ett varierat utbud av för- huvud och efterrätter. Efter klockan 23.00 får matutbudet begränsas till ett fåtal enklare rätter. Matservering är ett grundläggande krav för att erhålla och behålla serveringstillståndet. Vid tillfälligt serveringstillstånd till allmänheten och till slutet sällskap finns inget kökskrav, men tillredd mat måste tillhandahållas. Serveringslokalen ska vara utrustad med ett i förhållande till lokalens storlek, lämpligt antal sittplatser för matservering.

Övriga krav

Sökanden ska också visa att dispositionsrätt till lokalen föreligger, att eventuella bygglov och tillstånd enligt ordningslagen är beviljade och att verksamheten är registrerad som livsmedelsanläggning. Sökanden måste också uppvisa att lokalen är lämplig för sitt ändamål sett ur brand- och utrymningssynpunkt.

Alkoholpolitiska olägenheter

Kommunen kan välja att inte meddela serveringstillstånd även om kriterierna för tillstånd enligt ovan är uppfyllda, om serveringen kan befaras medföra alkoholpolitiska olägenheter.

Om en alkoholservering på grund av serveringsställets geografiska läge eller av andra skäl riskerar medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller att särskild risk för människors hälsa, kan kommunen avslå ansökan. Det är således ingen generell ”rätt” att få serveringstillstånd.

Förbud mot diskriminering

Det är enligt svensk lag straffbart för en näringsidkare att diskriminera någon på grund av kön, ålder, ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, funktionshinder eller sexuell läggning. Detta gäller även för den som är anställd av näringsidkaren eller som annars handlar på dennes uppdrag. Den som diskriminerar någon på denna grund kan straffas med böter eller fängelse i högst ett år. För tillståndshavaren och restaurangen kan det medföra sanktioner enligt alkohollagen.

Riktlinjers tillämpningsområde och definitioner

Dessa riktlinjer gäller för tillstånd och övriga beslut i Åtvidabergs kommun som fattas enligt alkohollagen.

- Med rättsregel avses i dessa riktlinjer vad som anges i alkohollagen (2010:1622), alkoholförordningen (2010:1636) och av Folkhälsomyndighetens utgivna föreskrifter.
- Med riktlinjerna avses den särskilda hänsyn som tas av kommunen vid tillståndsprövning.
- Med rutin avses den handläggningsordning vid tillståndsprövning som tillämpas av kommunen.

Riktlinjer

Ansökan och handläggning

Rättsregel

Enligt 5 § alkoholförordningen, ska en kommun fatta beslut i ärende om serveringstillstånd inom fyra månader från det att en fullständig ansökan inkommit till kommunen. Handläggningstiden kan komma att förlängas med ytterligare fyra månader om det är nödvändigt på grund av omständigheter i ärendet. Om handläggningstiden förlängs ska sökanden informeras om skälen till detta innan den ursprungliga tidsfristen löpt ut. Ett beslut om att förlänga handläggningstiden kan inte överklagas.

Riktlinje

Den som har avsikt att starta eller ta över en serveringsrörelse, ska inlämna en skriftlig ansökan till kommunen. Handläggningstid räknas från den dag ansökan är komplett till den dag då tillstånd meddelas. Det är den sökande som ansvaret att komma in med de handlingar som kommunen behöver för att kunna fatta beslut i ärendet. Vilka handlingar som ska bifogas ansökan går att finna på kommunens hemsida. Saknas handlingar kan ovanstående handläggningstid förlängas. Om handlingar ändå inte inkommer till kommunen finns skäl att avslå ansökan. I samband med ansökan ska prövningsavgiften betalas av sökanden. Handläggningstiden varierar i olika ärenden. Kommunen har ambitionen att så Åtvidabergs kommun långt det är möjligt förkorta handläggningstiderna i syfte att upprätthålla en god servicenivå.

Åtvidabergs kommun har följande handläggningstider;

Åtta till tolv (8-12) veckor vid ansökan/ anmälan om:

- Stadigvarande serveringstillstånd
- Ändrade ägarförhållanden

Fyra till sex (4-6) veckor vid ansökan om:

- Tillfälligt serveringstillstånd till allmänheten

Två (2) veckor vid ansökan om:

- Tillfälligt serveringstillstånd till slutet sällskap

Rutin

En ansökan om serveringstillstånd innebär att kommunen utför någon form av utredning för att kunna fatta beslut. Beslutet utmynnar antingen i beviljande eller avslag av ansökan beroende på utredningens utfall. Ansökningar rörande stadigvarande serveringstillstånd beslutas alltid av politiskt nämnd. Beslut angående tillfälliga serveringstillstånd är delegerade. Innan beslut ska fattas angående ansökan om serveringstillstånd, kommuniceras förslag till beslut med sökanden enligt förvaltningslagens § 17, i syfte att ge sökanden tillfälle att yttra sig över beslutsunderlaget.

När serveringstillstånd har beviljats utfärdar kommunen ett tillståndsbevis, som beskriver alkoholserveringens omfattning och eventuella villkor. Tillståndsbeviset ska finnas tillgängligt på serveringsstället. Kommunen kan, om det finns skäl, bevilja serveringstillstånd under en provotid i syfte att försäkra att serveringen inte medför olägenheter. Efter provotiden utvärderar kommunen hur serveringen fungerat och beroende på vad som framkommer fattas nytt beslut. Har inga olägenheter uppkommit utfärdas stadigvarande tillstånd. Konstateras olägenheter kan det betyda att stadigvarande tillstånd inte beviljas.

Remisshantering

Rättsregel

Alkohollagens 8 kapitel 12,15,16 och 17 §§ fastställer bland annat att serveringstillstånd endast får beviljades dem som med hänsyn till personliga och ekonomiska förhållanden och omständigheter i övrigt är lämpliga att utöva serveringsverksamhet. Serveringsstället ska ha ett kök för matlagning och

tillhandahålla tillredd mat. Lokalerna ska vara lämpliga ur brandsäkerhetssynpunkt. Serveringstillstånd får vägras även om de grundläggande kraven är uppfyllda om serveringen kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa.

Riktlinje

Polismyndigheten:

I alkohollagen föreskrivs att polismyndighetens yttrande ska inhämtas. Av detta följer att polisens yttrande väger tungt vid kommunens bedömning av förutsättningarna för serveringstillståndet och vilka villkor som ska gälla. Polisen yttrar sig i fråga om vandel, sökt serveringstid, ordningsstörningar vid serveringsstället, krav på förordnade ordningsvakter och eventuellt tillstånd till offentlig tillställning enligt ordningslagen. Vid nyttjande av mark till uteservering eller annat nyttjande av allmän mark ska även polismyndighetens tillstånd sökas och inges till kommunen innan serveringstillstånd beviljas (dispositions rätt).

Räddningstjänsten:

Det är räddningstjänsten som bedömer serveringslokalernas lämplighet ur brandsäkerhetssynpunkt. Brandskyddskravet gäller för all stadigvarande serveringsverksamhet. Räddningstjänsten gör bedömning angående antal personer som samtidigt får vistas i lokalen, vilket gör att den ritning som sökanden inlämnar vid ansökan ska vara skalenlig och med tydlig framställning av bordavdelning med antal sittplatser, bardel samt eventuell scen. Detta för att räddningstjänsten ska kunna göra en korrekt bedömning utifrån de förutsättningar som råder för lokalen.

Skatteverket:

Skatteverket uppmanas att yttra sig i fråga om restföringar, betalningsuppmaningar, beslut om kontrollavgifter, registrering av skatteuppgifter, förekomst av F-skattsedel. Skatteverket yttrar sig också över de fysiska personerna i sökande bolag och deras situation vad gäller deklarationer, näringsverksamhet, inkomst av tjänst och övrig skötsamhet att betala skatter och avgifter inom föreskriven tid.

Kronofogden:

Kronofogden yttrar sig i fråga huruvida den enskilde förekommer i deras register och om den enskilde är föremål för exekutiva åtgärder eller betalningssäkringar.

Miljökontoret:

Vid varje prövning av ny ansökan eller förändring i befintligt serveringstillstånd ska tillståndsenheten beakta om serveringen kan befaras medföra olägenheter ifråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa. För göra en fullgod bedömning av dessa faktorer remitteras miljökontoret som ombeds yttra sig över ovanstående risker samt ställningstagande rörande serveringstiden samt eventuella andra hinder.

Rutin

Kommunen begär in remissyttranden från ovanstående myndigheter när handläggningen av ansökan kommit så långt att respektive svarsyttrande är ändamålsenlig. Beroende på omständigheter i en ansökan kan även andra myndigheter komma ifråga för remissyttrande. Remissförfarandet utgör en väsentlig del i tidsfaktorn angående den totala handläggningstiden från ansökan till beslut.

Olägenheter på grund av serveringsställets belägenhet eller andra skäl

Rättsregel

Enligt 8 kapitlet 17 § alkohollagen får kommunen vägra serveringstillstånd om serveringsstället på grund av placering eller andra skäl kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet, eller särskild risk för människors hälsa.

Kommunen bör i sina riktlinjer ange vilka kriterier de tillämpar vid bedömning, för att det ska bli tydligare för dem som ansöker om serveringstillstånd. Kommunen måste dock alltid bedöma samtliga omständigheter i det enskilda fallet.

Riktlinje

Med olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa menas i detta sammanhang att etablering av ett serveringsställe, eller utökad serveringstid för befintligt serveringsställe, riskerar att medföra samhällsliga problem. Dessa kan vara av social, alkoholpolitisk eller ordningsmässig art.

Det instrument den tillståndsgivande myndigheten har för att upptäcka dessa risker är bedömning av ansökan om serveringstillstånd och yttrande från remissinstanser, framförallt polismyndigheten samt den kunskap som tillståndsmyndigheten har förvärvat om det aktuella området, sökanden och/ eller serveringsstället.

Följande allmänna alkoholpolitiska kriterier ska i möjligaste mån tillämpas så som riktlinjer vid bedömning av om olägenheter enligt ovan föreligger:

- Polismyndighetens bedömning av risk för ordningsproblem på serveringsstället eller dess närmaste omgivning eller miljökontorets dokumenterade störningar från serveringsstället.
- Gällande serveringsställen i bostadsområde bör det övervägas i vilken utsträckning närboende kommer att störas om serveringstillstånd beviljas. Vid sådana ansökningar tillmäts polisens samt miljökontorets yttranden stor betydelse.
- Serveringstillstånd beviljas inte om sökanden saknar hyresvärds godkännande att alkoholservering får förekomma i aktuella lokaler.
- Serveringstillstånd beviljas inte i samband med arrangemang och verksamheter som riktas helt eller delvis till barn och ungdomar eller särskilt känsliga områden i anslutningen till ungdomsmiljöer.
- Vid nyetablering kan provotid på serveringstillstånd ges om sex månader. Detta för att möjliggöra insamlandet av ett bredare underlag för bedömning av om risk för olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa föreligger.

Rutin

En ansökan om serveringstillstånd bedöms utifrån alkohollagens krav. Om dessa krav kolliderar med näringspolitiska intressen ska alkohollagens bestämmelser ges företräde.

Det finns således ingen generell rätt enligt lagen att erhålla serveringstillstånd. Kommunen ska bedöma risken för eventuella alkoholpolitiska olägenheter och har ett ansvar att i möjligaste mån förhindra att alkoholrelaterade olägenheter uppstår vid alkoholservering. I samband med tillståndsprövning genomför Åtvidabergs kommun kommunen noggranna bedömningar i syfte att

skydda människor från olika typer av störningar och/eller negativ påverkan som kan kopplas till servering av alkohol. Polismyndighetens yttrande om ordningsläget i området för den tilltänkta etableringen och miljökontorets bedömning av störningsrisken för närboende tillmätas stor vikt vid tillståndsprövningen.

Det ska vara möjligt att förhindra restaurangetablering med servering av alkoholdrycker i särskilt känsliga områden, såsom närheten av skolor, ungdomsgårdar, platser där ungdomar brukar samlas eller i områden med känd missbruksproblematik. En individuell prövning måste alltid genomföras med hänsyn till omständigheter i det enskilda fallet.

Kommunen har således ett ansvar att vara restriktiv i sin bedömning när det gäller i vilken miljö/omgivning alkoholservering ska beviljas. Vid idrottsmiljöer ska särskild försiktighet iaktas utifrån grundvärderingen att idrott och alkohol inte är förenlig samt att unga personer ofta är frekvent förekommande i sådana sammanhang. I de fall som serveringstillstånd kan beviljas inom idrottsanläggningar ska det vara fråga om seriös restaurangverksamhet med lagens krav om avgränsad yta, kök, matutbud etc.

Stadigvarande serveringstillstånd i livsmedelsbutiker beviljas som regel inte med motiveringen att undvika utökad exponering av alkohol och med koppling till människors valmöjlighet. Med detta menas att den valfrihet människor har angående att besöka olika restaurangetableringar med tillhörande serveringstillstånd inte finns gällande livsmedelsbutiker. En livsmedelsbutik är en nödvändighet som de flesta människor behöver besöka med jämna mellanrum och som innebär att besökare ofrivilligt exponeras för alkoholdryckskonsumtion. I den av regeringen antagna samlade strategin gällande alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken fastställs bland annat att tillgången till dessa substanser i vilken alkohol ingår ska begränsas som ett led i målet att minska de sociala och medicinska skador som alkoholen tillfogar samhället. Ett avslag på en ansökan om tillstånd måste alltid motiveras, antingen med hänvisning till sökandens lämplighet eller serveringsstället eller med hänsyn till att olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa kan befaras uppstå genom en tilltänkta etablering. Ett avslag på en ansökan kan således inte enbart grundas på hänvisning till dessa riktlinjer.

Serveringstider

Rättsregel

Enligt 8 kapitlet 19 § alkohollagen beslutar kommunen under vilka tider alkoholdrycker får serveras. Vid bestämmande av tiden för servering ska särskilt beaktas vad som gäller angående risk för olägenheter. Om kommunen inte beslutar annat, får servering av spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker inte påbörjas tidigare än klockan 11:00 och inte pågå längre än till klockan 01:00.

Ett serveringsställe ska vara utrymt senast 30 minuter efter serveringstidens utgång.

Riktlinje

Åtvidabergs kommun Följande allmänna alkoholpolitiska kriterier ska i möjligaste mån tillämpas så som riktlinjer vid beviljande av senaste serveringstid:

- I Åtvidabergs kommun ska generellt sluttiden för stadigvarande alkoholservering vara 01.00. Kommunen kan bevilja senare serveringstider efter särskild prövning, dock inte senare än 02.00.
- Vid ansökan om serveringstid efter klockan 01.00 ska polismyndighetens och miljökontorets yttranden tillmätas stor betydelse.
- Senare serveringstid än klockan 01:00 kan komma att innebära att serveringstillståndet beviljas med en provotid om 6 månader om sådan åtgärds bedöms nödvändig.
- Vid bristande ordning eller nykterhet, risk att närboende utsätts för störningar eller vid övriga olägenheter kan serveringstiden genom beslut av ansvarig nämnd komma att inskränkas (s.k. partiell återkallelse).
- Utrymningstiden på 30 minuter gäller både inom- och utomhus.

Rutin

Lagen ger kommunen utrymme att besluta om serveringstider utanför normaltidens ram om det är särskilt påkallat. Normaltiden kan också inskränkas om det föreligger risk att alkoholpolitiska olägenheter ska uppstå och/eller med hänsyn till omedelbar omgivning. Serveringsställen beviljas inte serveringstid inom normaltiden (11.00- 01.00) som praxis, utan enskild bedömning utifrån serveringsställets behov och förutsättning ska utföras.

Syftet är att förebygga eventuella störningar och undvika sena serveringstider som inte nyttjas och som också kan försvåra kommunens tillsynsplanering. Kommunen gör i normalfallet inga undantag beträffande alkohollagens starttid klockan 11.00. Serveringsverksamheter efter klockan 01:00 ska förenas med en skärpt tillsyn. Avgörande för beslut om eventuell provotid görs utifrån en bedömning i det enskilda fallet samt omständigheter i övrigt.

Uteserveringar

Rättsregel

I ordningslagen finns grundläggande regler om uteserveringar. Alkoholservering på uteservering regleras inte särskilt i alkohollagen, utan samma regler som vid bedrivande av alkoholservering i övrigt gäller även vid uteservering. För att bedriva uteservering krävs polismyndighetens tillstånd. Vid beslut om servering på uteservering ska densamma vara utrymd senast 30 minuter efter den serveringstid som beviljats. Detta gäller oavsett serveringstiden inne i serveringslokalen.

Riktlinje

Följande allmänna alkoholpolitiska kriterier ska i möjligaste mån tillämpas så som riktlinjer vid beviljande av uteservering:

- I Åtvidabergs kommun får senaste serveringstid på uteserveringar vara klockan 24:00 inom tätbebyggt område och klockan 01:00 utom.
- En uteservering ska vara tydligt avgränsad så att gäster enkelt ska kunna förstå vad som är serveringsyta och därmed var gäster får vistas med alkoholdrycker.
- En uteservering ska uppfylla övriga krav så som markupplåtelse, tillstånd från polismyndigheten att använda offentlig plats samt bygglov där så krävs.
- Uteserveringens placering ska vara sådan att den av personal kan överblickas för att upprätthålla kontrollen över ordning och nykterhet.
- Sittplatser för matgäster ska finnas och mat ska tillhandahållas under hela serveringstiden i enlighet med alkohollagen.

- Vid bristande ordning eller nykterhet, vid risk att närboende utsätts för störningar eller vid övriga olägenheter kan serveringstiden för uteserveringen genom beslut av ansvarig nämnd komma att inskränkas i förhållande till serveringsställets tider (s.k. partiell återkallelse).

Rutin

Serveringstider på uteserveringar bedöms utifrån dess lokalisering. Inom tätbebyggt område där störningsrisken ökar med senare serveringstider görs restriktiva bedömningar och serveringstid beviljas senast till 24.00.

Kommunen förbehåller sig rätten att vid särskilt utsatta miljöer sätta serveringstidens utgång betydligt tidigare. Uteserveringar som är placerade utanför tätbebyggda områden kan dock senare serveringstider beviljas efter särskild prövning, dock inte senare än 01.00.

Prövning av ansökan om tillstånd till gårdsförsäljning och för tillsyn

Bakgrund

I prop. 2024/25:86 *Bättre förutsättningar för besöksnäringen i fråga om småskalig produktion av alkoholdrycker* föreslås att det ska införas en möjlighet till småskalig gårdsförsäljning av alkoholdrycker i syfte att förbättra förutsättningarna för lokal besöksnäring.

Regeringen bedömer att det är förenligt med EU-rätten att införa en småskalig gårdsförsäljning samtidigt som detaljhandelsmonopolet värnas. En förutsättning är att begränsningar införs i syfte att säkerställa att försäljningen är begränsad och att det är besöket snarare än försäljningen som står i centrum. Det föreslås därför bl.a. krav på tillstånd för gårdsförsäljning och att alkoholdryckerna är egentillverkade. Enbart småskaliga oberoende tillverkare ska få meddelas gårdsförsäljningstillstånd. Gårdsförsäljning ska endast få ske till konsumenter som deltar i ett kunskapshöjande besöksarrangemang som anordnats av tillverkaren. I samband med arrangemanget ska information lämnas om alkoholens skadeverkningar.

Försäljningen sker från den plats där den karaktärgivande delen av tillverkningen av den aktuella alkoholdrycken sker. Tillverkare av vin ska dessutom tillverka vinet av druvor som uteslutande kommer från tillverkarens egna odlingar.

Precis som vid övrig detaljhandel är åldersgränsen 20 år för att få köpa alkoholdrycker.

Generella krav för gårdsförsäljning

Försäljningen ska ske från ett avgränsat utrymme som tillståndshavaren disponerar. Flera tillståndshavare får inte ha ett gemensamt utrymme för gårdsförsäljning. Däremot kan lokalerna för tillverkning delas med andra småskaliga tillverkare.

Tillståndshavaren ska få bedriva gårdsförsäljning från endast ett försäljningsställe. Försäljningen till varje enskild konsument ska inte få överstiga 0,7 liter spritdrycker, tre liter vin, tre liter starköl och tre liter andra jästa alkoholdrycker vid samma besökstillfälle.

Försäljning får ske alla veckodagar dock ej tidigare än klockan 10:00 eller senare än 20:00.

Tillståndshavaren eller en försäljningsansvarig person ska alltid vara närvarande och ha tillsyn över försäljningen. Priset på de drycker som säljs får inte sättas lägre än tillverkningskostnaden utan ska ha ett skäligt påslag.

Utöver detta ska samma regler gälla som för den som ansöker om serveringstillstånd, det vill säga att tillståndshavaren ska vara både ekonomiskt och personligt lämplig sökanden ska ha avlagt ett prov för att visa på tillräckliga kunskaper om alkohollagen och anslutande föreskrifter.

Lagstöd

Lagstöd (enligt prop. 2024/25:86)

5 a kap. Alkohollagen (2010:1622)

1 § För gårdsförsäljning krävs det tillstånd (gårdsförsäljningstillstånd).

2 § Gårdsförsäljningstillstånd får meddelas en oberoende tillverkare som yrkesmässigt och på egen hand tillverkar alkoholdrycker, om

1. den karaktärsgivande delen av tillverkningen sker på tillverkningsstället, och
2. tillverkarens årsproduktion av
 - a) spritdrycker inte överstiger 75 000 liter,
 - b) jästa alkoholdrycker med upp till 10 volymprocent alkohol inte överstiger 400 000 liter och
 - c) jästa alkoholdrycker med mer än 10 volymprocent alkohol inte överstiger 200 000 liter.

Tillverkare av vin ska tillverka vinet av druvor som uteslutande kommer från tillverkarens egna odlingar.

Ordning och nykterhet

Rättsregel

Allmänna bestämmelser om försäljning finns i kapitel 3 i alkohollagen och bestämmelser om servering av alkoholdrycker finns i kapitel 8. I alkohollagens 3 kap 5 § och 8 kap 20 § handlar båda med att se till att hålla ordning där man säljer och serverar alkoholdrycker. Enligt 3 kap 5 § ska skador i möjligaste mån förhindras vid försäljning och den som säljer alkoholdrycker ska se till att det råder ordning och nykterhet på försäljningsstället. Enligt 8 kap 20 § ska personal vid servering se till att måttfullhet iakttas och att störningar på grund av oordning och onykterhet undviks.

Riktlinje

Utgångspunkten är att servering av alkoholdrycker ska vara ansvarsfull och präglas av måttfullhet. Fokus är återhållsamhet vid servering, att skadeverkningar av alkohol ska förhindras samt att kravet på ordning och nykterhet gäller såväl på serveringsstället som i dess direkta närhet. Även övrig oordning som inte är direkt orsakad av alkoholförtäring ska undvikas.

Mot bakgrund av detta ska följande allmänna alkoholpolitiska kriterier i möjligaste mån tillämpas så som riktlinjer vid efterlevnaden av alkohollagens serveringsregler:

- Ordning på serveringsstället ska råda. Detta kan vara både alkoholrelaterat och icke alkoholrelaterat.

Oavsett vilket ska det råda ordning exempelvis enligt följande:

- godkänd ljudvolym, avtorkade och avplockade bord, inga om kullvälta möbler, krossat glas ska omedelbart plockas upp, klibbiga golv ska åtgärdas snarast.
- Märkbart påverkade gäster ska inte få komma in eller vistas på serveringsstället, utan ska avisas.
- Gäster får inte serveras alkohol i sådan omfattning att de blir störande eller märkbart påverkade.
- Brottslig verksamhet exempelvis narkotikabrott får inte förekomma.
- För att servera en gäst måste denna fyllt 18 år. Om det finns minsta tvivel om åldern på gästen ska den som serverar begära legitimation. Lämnas inte legitimation ska försäljning vägras.
- Tillståndshavare eller av denne utsedd serveringsansvarig personal ska finnas på plats under hela serveringstiden. Detta för att trygga att serveringen sker på ett ansvarsfullt sätt.
- Det inte är förenligt med återhållsamhet att servera större mängder alkohol på en gång till en person eller mindre grupp människor. Detta innebär att det exempelvis inte bör serveras ölkannor, shotsbrickor eller helflaskor spritdryck. Sådan servering ökar riskerna för att alkoholdryck hamnar hos personer som inte ska serveras och försvårar samtidigt för personalen att ombesörja en ansvarsfull alkoholservering.

Rutin

Det är kommunens tillsynsverksamhet som syftar att både ge information samt följa upp huruvida en tillståndshavare följer alkohollagen. Brist på ansvarsfull och måttfull alkoholservering medför att en utredning kan komma att inledas mot serveringstillståndet. För att öka tillståndshavares möjligheter att upprätthålla en ansvarsfull alkoholservering, bidrar kommunen med att tillhandahålla utbildningar. Syftet med utbildningen är främst att ge dem som arbetar i restaurangmiljöer goda förutsättningar att kunna hantera serveringssituationer och därigenom undvika att servering av alkoholdrycker brister dels, mot alkohollagen, dels mot människors hälsa och säkerhet.

Tillfälliga tillstånd

Tillfälliga serveringstillstånd till allmänheten och slutna sällskap.

Rättsregel

Enligt 8 kap 2 § alkohollagen kan ett serveringstillstånd meddelas för servering till allmänheten eller slutna sällskap. Tillståndet kan vara stadigvarande eller avse en enstaka tidsperiod eller ett enstaka tillfälle (tillfälligt serveringstillstånd).

Riktlinje (allmänheten)

Enligt alkohollagen kan tillfälliga serveringstillstånd beviljas till allmänheten vid olika typer av arrangemang. Tillfälliga serveringar förutsätter dock att det inte är fråga om regelbunden återkommande verksamhet. Kommunen tillåter högst 10 tillfälliga tillstånd per år. Om en serveringslokal nyttjas av samma tillståndshavare utöver dessa 10 tillfällen bedöms verksamheten vara regelbunden och kräver ett stadigvarande tillstånd. Vad gäller tillfälliga tillstånd för period, beviljas normalt högst 7 dagar per ansökan. Vidare ska den tillfälliga serveringen ingå i ett seriöst sammanhang. Vid tillståndsansökningar i samband med idrottsevenemang eller arrangemang som riktar sig till ungdomar ska stor återhållsamhet råda. Följande allmänna alkoholpolitiska kriterier ska i möjligaste mån tillämpas så som riktlinjer vid beviljande av tillfälliga serveringstillstånd till allmänheten:

- Serveringstid medges som längst till 02:00. Vid sådana ansökningar tillmäts polisens och miljökontorets yttrande stor tyngd.
- Sökanden ska ha beviljats markupplåtelse enligt ordningslagen från polismyndigheten.
- Sökanden ska ha beviljats dispositionsrätt från markägaren.
- Miljökontorets krav på livsmedelshantering ska vara uppfyllda.
- Serveringsytan ska vara överblickbar.
- Servering av spritdryck medges i normalfallet inte, endast starköl, vin och andra jästa alkoholdrycker kan komma ifråga vid ett tillfälligt serveringstillstånd till allmänheten.
- Serveringsytan bör i möjligaste mån särskiljas från arrangemangsområdet för att möjliggöra överblickbarheten och därmed minska risken för överservering och langning.
- Åldersgräns om 18 eller 20 år för tillträde till serveringsstället kan komma att tillämpas. Ansökan kan också komma att avslås med hänvisning till skyddet för ungdomar och vikten av alkoholfria ungdomsmiljöer.
- Någon form av tillredd mat ska serveras under hela tillställningen, dock finns inget krav om kök.
- Sökanden ska visa dokumenterad kunskap i svenska alkohollagstiftning för att beviljas tillstånd.

Riktlinje (slutna sällskap)

Följande allmänna alkoholpolitiska kriterier ska i möjligaste mån tillämpas så som riktlinjer vid beviljande av tillfälliga serveringstillstånd till slutna sällskap:

- Slutet sällskap är en begränsad krets av personer som har någon form av gemensamt intresse i företag, förening eller annan sammanslutning. Det gemensamma intresset avser något utöver den tillställning då alkohol serveras och alkoholen ska således endast vara ett komplement till den ordinarie verksamheten. Ett slutet sällskap kan vara släktingar, kollegor eller vänner.
- Angående bedömningen av om ett sällskap ska anses slutet eller inte bör särskilt beaktas på vilket sätt medlemskap har förvärvats, om det finns något innehållsmässigt samband mellan medlemmarna i sällskapet, omfattningen av det slutna sällskapet samt utformningen av eventuell annonsering. Det är inte tillåtet att annonsera i tidningar, internet, sociala medier eller via affischering.
- Vid varje serveringstillfälle ska arrangören veta vilka personer tillhörande kretsen som ska delta i tillställningen. Grupp/ sällskap får inte bildas på stället eller enbart för den aktuella tillställningen. Dessutom får inte serveringslokalen vara öppen för gäster att lösa entré/ medlemskap Åtvidabergs kommun till aktuell tillställning på plats, då anses tillställningen rikta sig mot en allmänhet, vilket kräver annat tillstånd.

- Dokumenterad kunskap i den svenska alkohollagstiftningen är en förutsättning för att tillstånd ska kunna beviljas. Kunskapen visas genom att ett webbaserat prov genomförs hos kommunen. Angående tillstånd till slutet sällskap medges dock ett undantag att vid första ansökan underlåta kravet om prov. Återkommer dock samma sökande kommer kravet om kunskap via prov att verkställas.
- Tillfälliga tillstånd till slutet sällskap meddelas högst 10 gånger per år. Vid fler tillfällen är det att betrakta som regelbunden återkommande verksamhet, sökanden kan då komma att uppmanas att söka stadigvarande tillstånd.
- Serveringstid vid tillstånd till slutet sällskap beviljas normalt till 01:00 vid ordinär servering inom föreningen eller annan sammanslutning. Om etablerade krögare arrangerar exempelvis ett bröllop kan serveringstid beviljas till senast 03:00 under förutsättning att lämpliga åtgärder vidtas för att undvika att alkoholpolitiska olägenheter uppstår.

Rutin

Vid prövning av ansökan beträffande tillfälliga tillstånd tillämpas samma regler som vid prövning av stadigvarande tillstånd. Således ställs höga krav på sökandens lämplighet, kunskaper i alkohollagstiftning och på utformningen av serveringen. Kommunen remitterar alltid ärende som avser servering till allmänheten till polismyndigheten. Beroende på tillställningens art och utformning kan även andra myndigheter komma i fråga för remissbegäran. Kommunen remitterar endast i undantagsfall ärenden som avser servering till slutna sällskap till polismyndigheten.

Kommunens tillsynsverksamhet

Rättsregel

Kommunens tillsynsansvar för områdena servering av alkoholdrycker och marknadsföring av alkoholdrycker framgår av 9 kapitlet 2 och 3 §§ alkohollagen.

Riktlinje

Det övergripande syftet med tillsyn är att förebygga och korrigera brister som kan uppstå vid servering/försäljning av alkoholdrycker. Tillsynen utgör tillsammans med möjligheter till sanktioner, det viktigaste verktyget för att restaurangverksamheten inom kommunen ska kunna bedrivas enligt gällande lagar och bestämmelser. Tillsynen ska också ses som en del i avsikten att förhindra att människor kommer till skada på grund av alkoholservering. Tillsynen genomförs i förebyggande, inre och yttre tillsyn.

Förebyggande tillsyn

Förebyggande tillsyn är både rådgivande och preventiv i sin karaktär. Genom att förmedla kunskaper och verka för ett fungerande samarbete kan problem undvikas både för krögaren och för kommunen. Den förebyggande tillsynen består konkret av att kommunen informerar och erbjuder utbildning till tillståndshavare och serveringspersonal på serveringsställen som innehar stadigvarande serveringstillstånd. Det finns också ett nätverk på kommunal nivå där polis, miljöinspektörer, samordnare, brand, skatteverk och alkoholhandläggare träffas regelbundet i syfte att skapa informations- och processflöde i arbetet med effektivare tillsyn. Konkret ska nätverkets olika aktörer skapas möjlighet att utbyta information och kunskap samt planera för praktisk samordnad tillsyn.

Inre tillsyn

Den inre tillsynen innebär att kommunen kontrollerar om förutsättningar för tillstånd fortsatt föreligger. Tillsynen är av administrativ karaktär och består främst av kontroll och uppföljning av tillståndshavarnas personliga och ekonomiska förhållanden. Detta sker med kontinuitet genom remissförfarande till skatteverket och polismyndigheten. Remisser kan vid behov också begäras av räddningstjänsten och miljönämnden. Den inre tillsynen innefattar också kontroll av eventuella företagsförändringar genom bolagsverket samt granskning av den årliga restaurangrapporten som tillståndshavare är ålagda att redovisa.

Yttre tillsyn

Yttre tillsyn avser den tillsyn som sker på serveringsstället i syfte att följa upp att verksamheten bedrivs enligt alkohollagens bestämmelser. Det som främst ska kontrolleras är ordning och nykterhet och att servering inte sker till minderåriga eller till märkbart berusade personer.

Det kan handla om rutintillsyn som sker utan särskild anledning eller på förekommen anledning. Besöken sker oftast oanmälda och sker antingen genom kommunens egen försorg eller genom så kallad samordnad tillsyn. Vid samordnad tillsyn samverkar polisen, skatteverket, miljökontoret och räddningstjänsten. Konstellationen kan variera utifrån vad och vem som ska kontrolleras.

Kommunen har som övergripande mål att innehavare av stadigvarande serveringstillstånd ska besökas årligen. Antalet besök är dock sammankopplat med verksamhetens inriktning.

När i tid dessa typer av tillsyn genomförs är förenat med målet om en effektiv tillsyn. Den förebyggande och inre tillsynen sker oftast på kontorstid, medan den yttre tillsynen förutsätter inspektion av verksamheter företrädesvis kvälls- och nattetid vid veckosluten.

Rutin

Inre och yttre tillsyn kan leda till att utredning inleds och att förnyade remisser skicka till de berörda myndigheterna. Det kan också leda till förslag om sanktionsåtgärder. Om en utredning inleds ska kommunen avsluta ärendet med ett beslut. En genomförd tillsyn ska dokumenteras och avslutas. De uppgifter som har framkommit med anledning av tillsynen ska kommuniceras med tillståndshavaren. Kommunen är skyldig att årligen upprätta och revidera en tillsynsplan. Tillsynsplanen ska inges till länsstyrelsen, som är tillsynsmyndighet över kommunerna beträffande handläggning av alkoholärenden.

Kommunens avgifter

Rättsregel

Kommunen har enligt 8 kapitlet 10 § alkohollagen rätt att ta ut avgifter för prövning och tillsyn av den som söker och eller har serveringstillstånd. Avgifterna beslutas av kommunfullmäktige och baseras på självkostnads- och likställighetsprincipen som regleras närmare i kommunallagen (1991:900).

Riktlinje

Avgifterna i Åtvidabergs kommun angående handläggning av alkoholärenden baseras på prisbasbeloppet och uppräknas årligen. En översyn av avgifterna genomfördes under hösten 2017 och de nya avgifterna trädde i kraft 2018-01-01. Prövningsavgift tas ut vid ansökan om olika typer av

serveringstillstånd och en tillsynsavgift tas ut för det tillsynsarbete som kommunen utför. Om man ansöker om ett tillfälligt serveringstillstånd ingår tillsynsavgiften i prövningsavgiften. Avgiften för tillsynen är indelad i en fast och en rörlig del. Den rörliga delen baseras på årsomsättningen av sålda alkoholdrycker.

Rutin

Information beträffande aktuella avgiftsnivåer kan hämtas på kommunens hemsida www.atvidaberg.se
Avslag, återkallelser, övriga åtgärder m.m.

Rättsregel

Av 9 kapitlet 17-18 §§ alkohollagen framgår att kommunen ska ingripa om tillståndshavaren bryter mot denna lag och utreda om det finns skäl att besluta om åtgärd gentemot tillståndet.

Riktlinje

Vad gäller avslag på en ansökan om tillstånd, måste ett avslag alltid motiveras utifrån de kriterier för serveringstillstånd som anges i alkohollagen.

Detta med hänvisning till sökandens lämplighet, serveringslokalens beskaffenhet eller med hänsyn till att olägenheter i fråga om ordning och nykterhet kan befaras uppstå genom den tilltänkta serveringen. Skälen för bedömningen måste alltid preciseras i besluten.

Vad gäller åtgärder mot tillståndet finns två typer av sanktionsmöjligheter i alkohollagen. För det första finns straffrättsliga sanktioner som utförs av polis eller åklagare när ett brott begåtts. Brott mot alkohollagens föreskrifter kan ge böter eller fängelse beroende på överträdelsens karaktär. För det andra finns administrativa sanktioner som kommunen kan besluta om. Dessa åtgärder kan vidtas om det förekommer brister angående alkoholtillståndet som strider mot alkohollagen och som kommunen genom dessa åtgärder kan korrigera.

Om sådana brister konstateras finns tre olika sanktionstyper att tillgå:

- Erinran
- Varning
- Återkallelse

Erinran används vid lindriga förseelser. Varning används som påföljd vid förseelser som är allvarliga, fast dock inte så allvarliga att återkallelse är nödvändig. Återkallelse kan komma i fråga vid upprepade överträdelser som inneburit att varning/ar utdelats, men att det inte föranlett bättring. Återkallelse kan också ske utan att föregående varning om överträdelsen bedöms tillräckligt allvarlig.

Rutin

Om kommunen efter genomförd tillsyn har funnit brister i tillräcklig omfattning, öppnas ett tillsynsärende. I denna ärendeprocess ges tillståndshavaren möjlighet att bemöta kommunens beslut och föra sin talan om ärendet innan politisk nämnd fattar beslut. Detta gäller också vid avslag på ingiven ansökan om tillstånd. Dessa beslut kan överklagas hos Förvaltningsrätten. Överklagandet ska vara skriftligt och vara kommunen tillhanda senast tre veckor från den dagen som klagande part fick del av beslutet. Kommunen kontrollerar att överklagandet inkommit i rätt tid och vidarebefordrar

därefter handlingen till Förvaltningsrätten. Kommunen har också ett ansvar att anmäla till Polismyndigheten om överträdelsen är av brottslig karaktär, enligt alkohollagen.

Uppföljning

De alkoholpolitiska riktlinjerna ska följas upp och vid behov revideras, minst en gång var fjärde år.